

pitanja & odgovori

Autor:
Rade Bačković

ŠTA JE LIČNI ČEK I KAKO SE UPOTREBLJAVA?

Lični (privatni, personalni) ček je instrument bezgotovinskog plaćanja koji ima široku primenu u svetu. Trasant (korisnik) ličnog čeka je, po pravilu, fizičko lice, a može biti i manja firma ili ustanova. Banka kod koje trasant drži sredstva pruža istom uslugu štampanja ličnih čekova i sve druge usluge u vezi ovih čekova: zadužuje račun korisnika za realizovane čekove i dr.

Trasati (izdavaoci) ovih čekova su banke, ali to ne znači i sigurnost njihove naplate. Sva odgovornost za naplatu je na trasantu (korisnik - fizičko lice) koji se mora starati da u momentu izdavanja ličnog čeka ima i adekvatno pokriće. Međutim, postoji mogućnost da se sigurnost naplate ličnog čeka obezbedi tako što ga avalira banka. Na ovaj način, praktično, lični ček postaje certifikovan.

Na zahtev korisnika, lične čekove, odnosno čekovne knjižice, banke izdaju na osnovu tekućeg računa, žiro računa ili nekog drugog depozitnog računa. Broj izdatih čekova zavisi od zahteva vlasnika računa.

Lični ček prvenstveno služi za bezgotovinska plaćanja roba i usluga, a banke, odnosno pošte, mogu vršiti i gotovinske isplate.

Koje elemente sadrži lični ček?

Lični ček ne prati garantna kartica i ne utvrđuju se limiti na koje ovi čekovi mogu da glase. Ček može da glasi na ime, na donosioca, ili po naredbi. Ček na donosioca prenosi se prostom predajom, a svaki drugi – *indosamentom*.

Osnovni elementi čekovnog blanketa su:

- ime trasanta (puno ime i prezime korisnika čeka i adresa),
- naziv banke trasata (izdavaoca) i puna adresa,
- prostor za datum izdavanja čeka,
- bezuslovan uput da se plati određeni iznos,
- prostor za potpis trasanta,
- serijski broj ličnog čeka.

Dimenzije ličnog čeka su utvrđene standardom za lični ček i iznose 150 mm x 70 mm.

Predštampani podaci

- banka trasat (naziv i adresa)
- serijski broj,
- šifra trasata.

Kako se izdaju lični čekovi?

Na zahtev vlasnika tekućeg, odnosno žiro računa (ili nekog drugog računa), banka izdaje lične čekove. Banka prati svoga klijenta kako koristi čekove i na osnovu npr. mesečne analize izdaje čekove za naredni period.

U prisustvu radnika banke vlasnik i ovlašćeno lice, ako postoji, deponuje potpis. Nakon potpisivanja prijema čekova, radnik banke uručuje iste vlasniku.

Za izdate čekovne blankete ili čekovnu knjižicu, banka može da naplati proviziju.

podrazumeva da je iznos naznačen ciframa identičan sa onim ispisanim slovima,

- da sadrži datum izdavanja,
- da je podnet na naplatu o roku.

Kod prihvatanja ličnih čekova trgovac ili bankarski radnik treba da na poledini čeka pribeleži matični broj korisnika čeka.

Korisnik ličnog čeka može ga preneti na drugo lice kome će se izvršiti isplata, odnosno koje će takvim čekom platiti određenu robu ili uslugu. Takav prenos se vrši prostim indosamentom (potpisivanjem čeka na poledini

IME I PREZIME	LIČNI ČEK
Platite po naredbi	_____ 19____
	_____ dinara
NAZIV BANKE	
123456† 1234567890† 1234567† 12345678† 12†	

Predlog aversa ličnog čeka

Kako se plaća ličnim čekovima?

Ličnim čekovima se direktno plaća roba i usluga u nebankarskom sektoru. Mogu se vršiti i gotovinske isplate na šalterima banaka i pošta.

Za plaćanje ličnim čekovima i izvršene gotovinske isplate po osnovu ovog čeka garantuje trasant, odnosno izdavalac ličnog čeka.

Isplata se može obezbediti jemstvom (avalom), za celu čekovnu svotu ili deo. Aval se daje na čeku ili na alonžu i banke ga potpisuju i overavaju (kao avaliste) rečima: *“per aval”*, *“kao jemac”*, *“kao avalista”*.

Banka po takvom čeku garantuje plaćanje pod sledećim uslovima:

- da je lični ček izdat od vlasnika ili ovlašćenog lica,
- da je potpis na čeku identičan sa deponovanim potpisom,
- da je ček ispravno popunjen što

i ispisivanjem datuma).

Na koji način se obavlja honorisanje i isplata ličnih čekova?

Realizovane lične čekove u nebankarskom sektoru ili na šalterima banaka ili pošta treba slati direktno banci trasatu koja je navedena na ličnom čeku i kod koje trasant – izdavalac čeka, drži svoja sredstva, uz podnošenje specifikacije čekova i navodeći račun na koji treba usmeriti sredstva. Zavisno od raspoloživog pokrića, banka trasat će honorisati primljene čekove, a u slučaju da nema pokriće na računu, a isplata nije obezbeđena njenim jemstvom, vratiće primljene lične čekove onome od koga ih je i primila.

Da bi imalac čeka stekao pravo da preduzme određene radnje za naplatu čeka koji nije mogao ostvariti redovnim putem (protest, čekovna tužba i dr.) banka trasat treba da potpiše izjavu na čeku kojom odbija isplatu, sa naznačenjem

dana kada je ček bio podnet.

Lični ček mora biti podnet na naplatu u roku od 8 dana, od datuma izdanja u mestu izdanja i plaćanja, odnosno 15 dana van mesta izdanja ličnog čeka (postupak je isti kao sa čekovima po tekućim računima građana).

Kako se postupa u slučaju gubitka ili krađe ličnih čekova?

U slučaju gubitka ili krađe ličnog čeka, odnosno čekovne knjižice, vlasnik obaveštava pismeno banku koja evidentira prijavu u dosjeu vlasnika.

Kada dođe do realizacije izgubljenih ili ukradenih čekova, vlasnik čekova vodi postupak kod suda.

Kakva je praksa naših banaka u radu sa ličnim čekovima?

Praksa naših banaka u radu sa ličnim čekovima je vrlo mala, gotovo da i ne postoji, za razliku od drugih zemalja, posebno u SAD-u i zapadnoevropskim zemljama, gde je lični ček u velikoj upotrebi.

Izgled jednog stranog ličnog čeka